

การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกาย
ของประชาชน หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท

ปารวีร์ กุศลรัตนวิโรจน์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

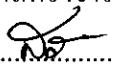
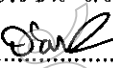
มีถุนายน 2548

ISBN 974-502-528-3

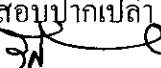
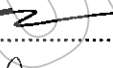
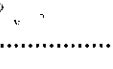
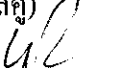
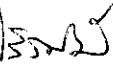
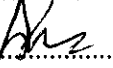
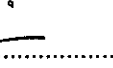
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และคณะกรรมการสอบปากเปล่าวิทยานิพนธ์ ได้พิจารณา
วิทยานิพนธ์ของ ปารวีร์ กุศลรัตนวิโรจน์ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัย
บูรพาได้

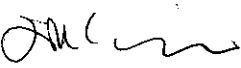
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ)

.....กรรมการ
(ดร.สุวดี สกุลกู)

คณะกรรมการสอบปากเปล่า

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชณี สรรเสริญ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ)

.....กรรมการ
(ดร.สุวดี สกุลกู)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.บุปผา ศิริวิเศษ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นัญญา พลิตวานนท์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลชุมชน ของมหาวิทยาลัยบูรพา

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.ประทุม ม่วงมี)
วันที่ 24 เดือน มิถุนายน พ.ศ. 2548

การวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนวิทยานิพนธ์ ระดับบัณฑิตศึกษา

จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา

ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2547

ประกาศคุณูปการ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนี สรรเสริญ ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวรรณา จันทร์ประเสริฐ และ ดร.สุวดี สกุลคู กรรมการที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมา ซึ่งทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้ และประสบการณ์อย่างกว้างขวางในการทำวิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบ ขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ดร.วรรณภา อัสวชัยสุวิกรม ดร.วัฒนา บรรเท็งสุข อาจารย์สุทธิดา สงวนสังข์ คุณจันทร์ทอง บุญเสริม และคุณพรทิพย์ ขุนวิเศษ ที่กรุณารับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ คุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ สาธารณสุขอำเภอดงสิงห์ คณะเจ้าหน้าที่สถานีอนามัยตำบลหนองบัว นายกองดีการบริหารส่วนตำบลหนองบัว และประชาชนหมู่บ้านหนองน้ำลึก ที่อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยสนับสนุนและส่งเสริม ด้านวิชาการทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ ความเข้าใจ และสามารถทำวิจัยได้เป็น อย่างดี

ท้ายสุดนี้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา ที่ให้ทุนสนับสนุน การวิจัยครั้งนี้ และขอขอบคุณสำหรับกำลังใจ การให้ความช่วยเหลือตลอดระยะเวลาที่ทำการศึกษา จาก ครอบครัว เพื่อน รวมทั้งท่านอื่น ๆ ที่มิได้เอ่ยนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยทำให้การทำวิทยานิพนธ์ สำเร็จได้ด้วยดี

ปารวีร์ กุศลรัตนวิโรจน์

45922954: สาขาวิชา: การพยาบาลชุมชน; พย.ม. (การพยาบาลชุมชน)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของชุมชน/ การออกกำลังกาย

ปารวีร์ กุศลรัตนวิโรจน์: การพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท (DEVELOPMENT OF COMMUNITY PARTICIPATION PROCESS FOR PEOPLE'S PROMOTING EXERCISE IN A COUNTRY VILLAGE OF CHAINAT PROVINCE) อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์:

รัชณี สรรเสริญ, D.N.Sc., สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ, ส.ค., สุวดี สกฤต, Ph.D. 148 หน้า.

ปี พ.ศ. 2548 ISBN 974-502-528-3

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนหมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่ง จังหวัดชัยนาท ซึ่งกระบวนการพัฒนาใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการโดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (Community-Based Action Research) ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาปัญหาของชุมชน (Look) 2) การพิจารณาปัญหาของชุมชน (Think) และ 3) การลงมือปฏิบัติแก้ไขปัญหาของชุมชน (Act) ทำการเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ จากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการส่งเสริมการออกกำลังกาย ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล อาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มแม่บ้าน ประชาชน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมโดยใช้เทคนิค A-I-C (Appreciation Influence Control) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติร้อยละ และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลจากการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริมการออกกำลังกายทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการรวมกลุ่มเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว (Empowerment) เกิดการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชน (Community Participation) เกิดเวทีประชาคม (Civil Society) ให้สมาชิกชุมชนได้ร่วมกันเรียนรู้ และ ทำให้ชุมชนมีความสามารถ (Community Capacity) ในการคิดวิเคราะห์ปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ได้เกิดโครงการสร้างสนามกีฬา อันเป็นโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน

แต่อย่างไรก็ตาม การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสุขภาพนั้นควรต้องทำอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาชุมชน การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การลงมือปฏิบัติ และการติดตามผล ซึ่งสิ่งที่สำคัญคือในขั้นตอนการศึกษาชุมชน ควรกระทำให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง ซึ่งจะส่งผลให้สามารถดำเนินการพัฒนาได้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง

45922954: MAJOR: COMMUNITY NURSING; M.N.S. (COMMUNITY NURSING)

KEYWORDS: COMMUNITY PARTICIPATION/ EXERCISE

PARAWEE KULRATTANAWIROJ: DEVELOPMENT OF COMMUNITY PARTICIPATION PROCESS FOR PEOPLE'S PROMOTING EXERCISE IN A COUNTRY VILLAGE OF CHAINAT PROVINCE. THESIS ADVISORS: RACHANEE SUNSERN, D.N.Sc., SUWANNA JUNPRASERT, Dr.P.H., SUWADEE SAKULKOO, Ph.D. 148 P. 2005. ISBN 974-502-528-3

The purpose of this research was to develop the community participation process for promoting the exercise of the people in a country village of Chainat Province. The development process utilized community-based action research consisting of 3 steps as follows: 1) Look: Community Assessment; 2) Think: Analyzing and Identify Community Problem; 3) Act: Develop planning Implementation and Evaluation. The quality data were collected by means of interviewing people concerned in exercised promotion-both formal and informal community leaders, hygienic officers, district administrative members, public health volunteers, house-wives group, and general public. The interview was directed to the focus group discussion and Appreciation Influence Control technique. Description and content analysis were used for resolving those data, respectively.

The results of development of community participation for people's promoting exercise were; 1) Empowerment to the community members, people having potentiality to identify and solve their own community problems; 2) Community participation; 3) Civil Society; and 4) Community Capacity. Also, the sport field project was originated from community participation, which was part of participation process for people's promoting exercise.

Consequently, development of community participation process for people's promoting exercise should be carried out in a systematic procedure: beginning with the study of community behavior, problems assessment, planning, taking action, and follow-up procedure. The important step was that community behavior study should be correctly done to obtain honest data that affected the research performance.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ณ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	5
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
การส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชน.....	10
การมีส่วนร่วมของชุมชน.....	18
การวิจัยปฏิบัติการ.....	33
การวิจัยปฏิบัติการ โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน.....	36
สรุปการทบทวนวรรณกรรม.....	38
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	40
พื้นที่ศึกษา.....	40
วิธีการเลือกตัวแทนชุมชน.....	41
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	46
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47

สารบัญ

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
การตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล.....	49
4 ผลการวิจัย.....	51
ส่วนที่ 1 พื้นที่ศึกษา/ บริบทของการศึกษา.....	51
ส่วนที่ 2 ผลของการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการส่งเสริม การออกกำลังกายของประชาชน.....	61
5 สรุปและอภิปรายผล.....	82
สรุปผลการวิจัย.....	82
อภิปรายผล.....	85
ข้อเสนอแนะจากการวิจัย.....	89
บรรณานุกรม.....	91
ภาคผนวก.....	95
ภาคผนวก ก.....	96
ภาคผนวก ข.....	98
ภาคผนวก ค.....	100
ภาคผนวก ง.....	102
ภาคผนวก จ.....	104
ภาคผนวก ฉ.....	133
ภาคผนวก ช.....	145
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	148

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของประชากร จำแนกตามกลุ่มอายุและเพศ.....	53
2 จำนวนและร้อยละของประชากรวัยแรงงานที่มีอายุ 18-59 ปี จำแนกตาม ลักษณะอาชีพ.....	54
3 จำนวนและร้อยละของหลังคาเรือนจำแนกตามระดับของรายได้เฉลี่ยต่อเดือน.....	55
4 จำนวนและร้อยละของประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 4 ปีขึ้นไป จำแนกตาม ระดับการศึกษา.....	57
5 จำนวนและอัตราป่วยด้วยโรคเรื้อรังของประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีอายุ 35 ปีขึ้นไป ต่อพันประชากร.....	59
6 แสดงการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของชุมชน.....	67

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดเบื้องต้นในการวิจัย.....	9
2 แผนผังสรุปขั้นตอนการวิจัย.....	50
3 สรุปผลการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินการส่งเสริม การออกกำลังกายของประชาชนหมู่บ้านชนบทแห่งนี้ จังหวัดชัยนาท.....	81